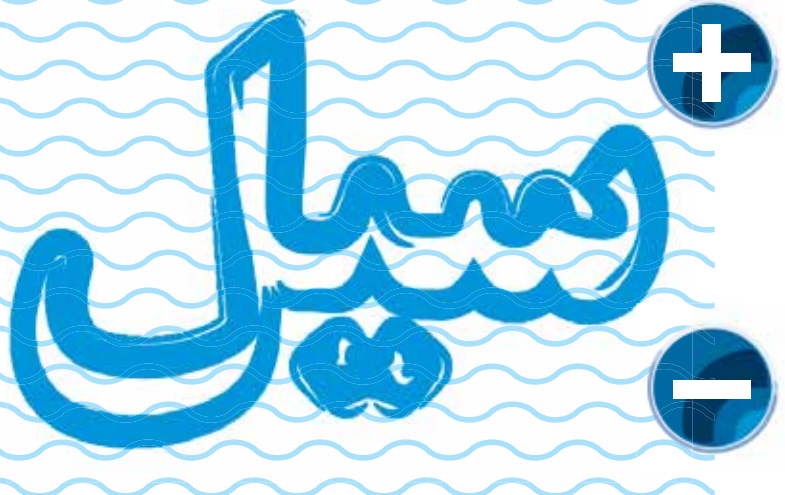

تجربه زیسته آموزشی

«بلای آسمانی» انگاشتن پدیده‌های طبیعی در ذهن بچه‌ها، در واقع به نوعی فقط جنبه‌های منفی این پدیده را به ذهن متبادر می‌کند و مانع از توجه به ابعاد مثبت و متفاوت آن‌ها و بحث راهکارها و آمادگی می‌شود. این موضوع مرا به فکر واداشت فعالیتی در این راستا برای دانش‌آموزان آماده کنم. البته در بین عموم مردم هم متأسفانه چنین نگاهی وجود دارد که نیازمند تأمل است!

بارش مغزی

از بچه‌ها خواستم هر چه از ضررها و عیب‌های سیل می‌دانند یا تجربه کرده‌اند، به روش بارش مغزی بیان کنند. ابتدا قرار شد به صورت چرخشی، نظرهایشان را درباره ضررهای سیل بگویند.

در ذکر مضرات سیل موارد زیادی مطرح شدند. وقتی دیگر موردی برای گفتن نیافتند، از آن‌ها خواستم این بار، باز هم به روش بارش مغزی، درباره فایده‌های سیل نظرهایشان را بگویند. یکی از بچه‌ها نظرها را روی تخته کلاس می‌نوشت.

در ابتدای گفتن و نوشتن از فایده‌ها، یکی از بچه‌ها با تعجب پرسید: «آقا، مگر سیل با این همه خسارت، فایده‌ای هم دارد؟»

یکی دیگر گفت: «بله. سدهای کشور بعد از مدت طولانی خشکسالی پر شدند». برای صحت حرف‌هایش هم به اخبار تلویزیون و فیلم‌های منتشر شده در فضای مجازی اشاره کرد. به این ترتیب، فایده‌های دیگری از طرف بچه‌ها مطرح و روی تخته نوشته شد. خود من هم دو مورد از فایده‌های سیل را گفتم که به درس علوم تجربی و مباحث رسوبات و خاک و مواد معدنی انتقال یافته از طریق سیل مرتبط بود.

بعد از مقایسه این دو بخش و بحث درباره فایده‌ها و ضررها و درک این نکته مهم که ما باید به صورت منطقی و با برنامه‌ریزی‌های منظم و جدی با پدیده‌های طبیعی برخورد کنیم، بچه‌ها راهکارهایی برای مقابله با سیل، از جمله مقاوم‌سازی خانه‌ها، احترام به طبیعت و مسیله‌ها ارائه کردم. همچنین، در خلال بحث‌ها، بچه‌ها درباره بلا بودن این جور اتفاقات مخرب و لزوم توجه به عملکرد خود ما انسان‌ها در قبال یکدیگر و جامعه و طبیعت، از جمله مراقبت از پوشش گیاهی و جنگل و درستکاری و امانت‌داری نسبت به موهبت‌های خدادادی، صحبت کردند.

اشاره

بیشتر اوقات در کلاس درس، اجرا کردن برخی فعالیت‌هایی که به مسائل و مشکلات زندگی روزمره دانش‌آموزان مرتبط هستند (رویکرد زمینه‌محور و مسئله‌محور) و به نوعی برای دانش‌آموزان ملموس و عینی هستند، چنان آن‌ها را درگیر یادگیری و فعالیت کنش‌گرانه می‌کند که شاید از یک تدریس معمولی موفق‌تر و ماندگارتر عمل کند. با توجه به حادثه سیل اخیر در برخی نقاط کشور که خسارت‌های مالی و جانی جدی به هم‌وطنان عزیز وارد کرد، در اولین جلسه بعد از عید نوروز، در کلاس علوم تجربی، برای بحث و گفت‌وگو درباره فایده‌ها و ضررهای این پدیده طبیعی و راهکارهای مقابله صحیح با آن و مهم‌تر از همه، رفع دیدگاه نادرست دانش‌آموزان درباره سیل و ایجاد نگاه منطقی و منصفانه در ارتباط با این پدیده طبیعی، فرصتی برای بحث و فعالیت فراهم کردیم. تعامل و شرکت دانش‌آموزان در این بحث، فعالانه و جذاب بود.

کلیدواژه‌ها: آموزش مسئله‌محور، آموزش و زندگی، بلایای طبیعی، علوم تجربی، بارش مغزی

شرح ماجرا

در اولین جلسه بعد از تعطیلات عید نوروز بچه‌ها چندان حوصله درس را نداشتند. با توجه به این وضعیت و نیز رخ دادن پدیده سیل در نقاطی از کشور و تخریب خانه‌های روستایی بچه‌ها در پی آن، فرصت را برای ایجاد چالش یادگیری و گفت‌وگویی داغ مناسب دانستم. از آن‌ها پرسیدم عید نوروز به کجاها سفر کردید؟ یکی از بچه‌ها گفت: «آقا چه سفری! مگر این بلای آسمانی (سیل) گذاشت!؟»

جمع‌بندی

در واقع، هدف اصلی از این فعالیت، ایجاد نگرش مناسب در دانش‌آموزان نسبت به پدیده‌های طبیعی مانند سیل اخیر بود تا با برنامه‌ریزی‌های قبلی و رعایت اصول مراقبتی در تمامی بخش‌ها، از جمله ساخت و سازهای قانونی و مهندسی، توجه به حریم رودخانه‌ها، مقاوم‌سازی، آمادگی‌های قبلی، آموزش‌های صحیح در دوره مدرسه و دانشگاه، و احترام به طبیعت، تا حد امکان از خطرات و خسارت‌های پدیده‌های طبیعی کم کنیم تا بیشترین استفاده را از این پدیده‌ها ببریم.

بارش مغزی یا بارش فکری عبارت است از تراوشات آنی و فوری ذهن در باره یک موضوع مشخص که به شکل گروهی انجام می‌شود. این روش به دانش‌آموزان کمک می‌کند که در مورد یک موضوع فکر کنند و هر آنچه به ذهنشان می‌رسد را بیان کنند. در این روش مهارت‌های مذاکره، تمییز و تحلیل، تصمیم‌گیری و استدلال در دانش‌آموزان تقویت می‌شود و حس اعتماد به نفس آن‌ها افزایش می‌یابد. از سوی دیگر به آنان کمک می‌کند تا فکر کردن را تمرین و تجربه کنند. در روش بارش مغزی از انتقاد و داوری فوری نیست.

